

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

**MALTEPE AÇIK VE 2 NO'LU L TİPİ
KAPALI CEZA İNFAZ KURUMLARI
İNCELEME RAPORU**

**26. Dönem 3. Yasama Yılı
2018**

(Komisyonun 07/02/2018 tarihli toplantısında kabul edilmiştir)

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

I. BAŞLANGIC

Hükümlü ve Tutuklu Alt Komisyonu 17 Kasım 2017 tarihinde Maltepe Açık ve 2 No’lu L Tipi Kapalı İnfaz Kurumlarında incelemede bulunmuş; incelemeye Alt Komisyon Başkanı ve İstanbul Milletvekili Mehmet METİNER, İstanbul Milletvekili Fatma BENLİ, Malatya Milletvekili Veli AĞBABA, Diyarbakır Milletvekili Sibel YİĞİTALP ve Yasama Uzmanı Zeynep DURAN katılmıştır.

II. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

3686 sayılı *İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu*’nun 6’ncı maddesine göre Komisyon, alt komisyonlar kurmak suretiyle çalışabilir ve 5’inci maddesine göre gerekli gördüğünde Ankara dışında incelemelerde bulunabilir. Ceza infaz kurumu ve tutukevlerindeki mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan insan hakkı ihlallerinin incelenmesi amacıyla kurulan Alt Komisyon, anılan amaca yönelik olarak muhtelif ceza infaz kurumlarında incelemelerde bulunmaktadır. İncelemelerde, hükümlü ve tutukluların maddi ve manevi dokunulmazlık haklarına ve yaşam koşullarına ilişkin sorunlarının olup olmadığının tespiti hedeflenmektedir. Komisyon hazırladığı raporlarda, tespit edilen sorunları ve bunlara dair çözüm önerilerini başta Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü olmak üzere ilgili birimlerle paylaşmaktadır. Söz konusu çözüm önerileri mevzuat değişikliği gerekliliğine vurgu yapabilmekte veya belli bir konudaki uygulamanın iyileştirilmesine dikkat çeken mahiyette olabilmektedir.

Tutuklu ve hükümlülerle birlikte ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunları da incelemeler vesilesiyle milletvekilleri tarafından yerinde görülmektedir.

Alt komisyonun yerinde incelemeleri, ceza infaz kurumlarındaki mevcut ve olası sorunlara ilişkin parlamento ve kamuoyunun duyarlılığının artmasına da yardımcı olmaktadır.

III. İLGİLİ MEVZUAT HÜKÜMLERİ VE YAZILI METİNLER

Alt Komisyon çalışmalarında, Birleşmiş Milletlerin 13 Mayıs 1977 tarihli “*Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar*”, 9 Aralık 1988 tarihli “*Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü*” 14 Aralık 1990 tarihli “*Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler*”; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006)/2 nolu “*Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların Avrupa Metni*” (Avrupa Cezaevi Kuralları), Avrupa Konseyi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Bakanlar Komitesinin “Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı; 5275 sayılı “*Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun*” ve “*Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük*”, “*Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik*” hükümleri ile ilgili diğer mevzuatı dikkate almaktadır.

IV. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Alt Komisyon heyetine öncelikle 2 No’lu L Tipi Ceza İnfaz Kurumu Müdürü Veysel Yüksel tarafından cezaevi ile ilgili genel bilgiler verilmiştir. Bilgilendirme toplantısına, ceza infaz kurumlarından sorumlu Cumhuriyet Savcısı Emin Cevahiroğlu da katılmıştır. Bilgilendirme toplantısının ardından heyet tarafından rastgele koşullar seçilerek mahpuslarla¹ cezaevinden hiçbir görevli olmaksızın görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden sonra yine cezaevi idaresi ve Cumhuriyet Savcısı ile bir araya gelinerek acil olarak çözülmesi gerektiği tespit edilen hususlar Kurum idaresine bildirilmiştir. Açık Cezaevinde yapılan incelemede de aynı yöntem izlenmiştir.

V. KOMİSYONA YAPILMIŞ OLAN BAŞVURULAR

Maltepe 2 No’lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan 17.11.2017 tarihi itibarıyla Komisyona 11 başvuru iletilmiştir. Başvurularda yargı kararlarına itirazlar, nakil talebi, cezaevi şartlarından ve uygulamalarından şikâyet ile Jandarma personeline darp iddiası yer almıştır. Komisyonumuz görev alanına giren başvurular, ilgili kurumlara iletilerek gereğinin yapılması konusunda bilgi sağlanmıştır. Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumundan herhangi bir başvuru olmamıştır.

VI. İNCELEMELER

1. MALTEPE 2 NO’LU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU İNCELEMESİ

A. Ceza İnfaz Kurumu Hakkında Bilgilendirme

Maltepe Ceza İnfaz Kurumları kampüsü 478.641 m²’lik alan üzerine kurulmuş olup, kampüste Açık Ceza İnfaz Kurumu ile 3 adet L Tipi Kapalı ve 1 adet Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu yer almaktadır.

¹ Kanuni bir tabir olmamakla beraber, “mahpus” kelimesi tutuklu, hükmen tutuklu ve hükümlü anlamlarının her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak raporda yer almaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Maltepe 2 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 09.06.2008 tarihinde faaliyete başlamıştır. İki katlı olarak inşa edilmiş olan Kurumda 6 blok olarak 60 adet 28 kişilik oda, 1 adet 24 kişilik oda, 56 adet 1 kişilik oda, 2 adet 1 kişilik yumuşak oda, 4 adet açık görüş yeri, 72 adet tek kişilik kapalı görüş alanı ile 24 adet avukat görüş mahalli bulunmaktadır.

E Blokta bulunan 9 adet koğuş ile F Blok'ta bulunan alt-üst koğuşları çocuk mahpuslara tahsis edilmiş olup bu bölümlerde 10 infaz ve koruma memuru görevlendirilmiştir.

440 kapasiteli Kurumda, odalarda bulunan 1 tane ranza 4'e çıkarılarak kapasite artırımına gidilmiş, Kurum azami 1756 kişiye hizmet verilmek üzere yeniden düzenlenmiştir. Buna karşılık Kurumda 1664 yetişkin ve 258 çocuk olmak üzere toplam 1922 mahpus bulunmaktadır. Bunların 622'si tutuklu, 199'u hükümlü ve 1101'i hükümsüzdür.

İstanbul Kalkınma Ajansının desteklediği ve sahipliğini Kurumun üstlendiği proje kapsamında, daha çok çocuk ve gençlerin istifadesine sunulmak üzere halı saha etrafında tartan zemin düzenlemesi yapılmış; spor aletleri alınmış; kapalı spor salonunun zemini yenilenmiş; çok amaçlı kütüphane, terzilik atölyesi, sinema-konferans salonu oluşturulmuş ve 5 adet kurs açılmıştır.

Kurumda mahpusların eğitim, spor ve kültürel faaliyetlerinde yararlanmaları amacıyla 1 adet çok amaçlı kapalı spor salonu, 2 adet halı saha, 4 adet iş atölyesi ile 6 adet derslik, 1 adet kütüphane ve 1 adet toplantı salonu bulunmaktadır. Yine, ilgililerin video konferans yoluyla dinlenilmesi ve ifadelerin kayda alınması amacıyla 6 adet SEGBİS (Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi) odası bulunmaktadır. Kurumda ayrıca 9 adet aile görüş odası bulunmaktadır.

Kurumda bulunan merkez kontrol odasından 24 saat koğuşların ortak yaşam alanları, ana ve ara koridorlar, bahçeler, çatı ve çevre takip ve kontrolü yapılmaktadır.

Kurumun iâşe, su, aydınlatma, ısıtma, ulaşım ve çamaşır gibi hizmetleri kampüs içerisinde bulunan Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından sağlanmaktadır.

Kurumun dış güvenliği Maltepe Ceza İnfaz Kurumları Tabur Komutanlığınca sağlanmaktadır. Dış koruma olarak 5 adet gözetleme kulesinde 24 saat esasına göre Jandarma nöbetçisi bulunmaktadır.

Kurumda 1 müdür, 4 adet 2. müdür, 2 idare memuru, 1 muhasebe yetkilisi, 1 öğretmen, 4 psikolog, 1 sosyal çalışmacı, 3 katip, 2 bilgisayar işletmeni, 1 ambar memuru, 1 hizmetli, 2 memur, 159 erkek infaz koruma memuru, 10 kadın infaz koruma memuru, 2 sağlık memuru, 3 teknisyen olmak üzere toplam 197 kişi görev yapmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Okuma yazma bilmeyen veya yetişkin II. kademe eğitimi başarı belgesi bulunmayan 65 yaş altı, sağlık durumu elverişli yetişkin hükümlü ve tutuklular için yetişkin I.ve II. kademe eğitimi başarı kursları açılmaktadır. Bu kurslar Kartal ve Maltepe Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu işbirliğinde yürütülmektedir. I. Kademe okuma yazma kursuna 19, II. Kademe okuma yazma kursuna 17, Açıköğretim Ortaokuluna 92, Açık Lisesine 228 mahpus devam etmektedir. Açıköğretim Fakültesine 13, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesine 8, Yüksek Öğretime Geçiş Sınavına 26 mahpustan başvuru alınmış, 22 mahpus sınava katılmıştır.

İş ve meslek eğitimi kapsamında bilgisayar işletmenliği kursuna 40, tekstil kursuna 30, voleybol kursuna 23, masa tenisine 23, Kuran-ı Kerim kursuna 80, sıhhi tesisat ve armatörlük kursuna 22, panomatik elektro pnömatik kursuna 20, bağlama kursuna 20 kişi iştirak etmekte olup ayrıca 1 vaiz ve 2 din görevlisi din ve ahlak gelişimi konusunda görevlendirilmiştir.

Kütüphanede 5439 adet kitap bulunmakta, tüm odalarda kütüphane listesi bulunmakta ve her on beş günde bir kitap dağıtımı yapılmaktadır.

Mahpusların kişisel, sosyal, kültürel, meslekî, ahlâkî ve sağlık yönünden gelişmelerini sağlayacak, insan haklarına saygıyı, yurt ve ulus sevgisini geliştirecek, aile bağlarını güçlendirecek nitelikte konferans veya seminerler kapsamında 2017 yılı içerisinde düzenlenen 36 konferans/seminer faaliyetine toplam 1212 mahpus katılmıştır.

Kurumda basketbol, voleybol, futbol, masa tenisi gibi sportif faaliyetler ve spor turnuvaları Kartal Halk Eğitim Merkezi tarafından görevlendirilen Beden Eğitimi öğretmeni ve personeller tarafından yürütülmektedir.

Sinema salonundan başta çocuk üniteleri olmak üzere tüm koğuşlar periyodik olarak yararlanmaktadır. Ayrıca her hafta salı, perşembe ve cumartesi günleri saat 20:30'da merkezi yayın üzerinden sinema gösterimi yapılmaktadır.

Psiko-sosyal yardım servisinde 4 psikolog, 1 sosyal çalışmacı, 3 infaz ve koruma memuru görev yapmakta olup, bu çalışmalar 3 bireysel görüşme odası ve 1 grup çalışma odasında gerçekleştirilmektedir.

Mahpusların ve kurum personelinin yararlanmakta olduğu İş Yurtları Müdürlüğüne bağlı 1 adet kantin, 1 adet terzihane, 1 adet fotoğrafçılık iş kolu bulunmaktadır.

Üç ayrı şirket ile yapılan protokol doğrultusunda yaklaşık 120 adet sigortalı mahpusun çalıştırıldığı tekstil üretim faaliyetleri 6 ayrı atölyede devam etmektedir. Atölyelerde ev ve otel terliği, panduf ve iç çamaşırı tekstil ürünleri imal edilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kurumda 23 No'lu Aile Hekimliği bünyesinde; 1 aile hekimi, 4 sağlık memuru, 1 memur ve 8 infaz koruma memuru revir görevlisi ile tüm mahpuslara ve personele sağlık hizmeti verilmektedir. Mahpusların Kuruma ilk kabullerinden itibaren sağlık kontrolleri, muayene, teşhis, tetkik ve tedavilerinin yapıldığı revir bulunmaktadır. Revirde hafta içi her gün rutin muayene ve tedavi işlemleri gerçekleştirilmekte, ihtiyaç duyulması halinde devlet ve üniversite hastanelerine sevkler sağlanmaktadır. İlaveten Kurumdaki bütün birimler ve iş atölyeleri de sağlık açısından denetlenmektedir.

1 Ocak 2017 tarihinden itibaren Kurum Aile Hekimliğine 13.112 mahpus müracaat etmiş, 11.210'unun tedavisi yapılmış, 1815'i Maltepe Ceza İnfaz Kurumu Devlet Hastanesine sevk edilmiş, 222'si ileri tetkik ve tedavileri için diğer eğitim ve araştırma hastaneleri ile üniversite hastanelerine sevk edilmiştir.

Kurumun müstakil bir bölümünde hizmet vermek üzere 1 adet dış ünitesi ve ekipmanları mevcut bulunmaktadır. 01.01.2017-01.07.2017 tarihleri arasında Toplum Sağlığı Merkezinden görevlendirilen bir dış hekimi haftada bir gün Kurumda hizmet vermiştir. Dış Hekimliğine toplam 255 mahpus müracaat etmiş, 193'ünün tedavisi yapılmış, 51'i Maltepe Ceza İnfaz Kurumları Devlet Hastanesi Dış Polikliniğine sevk edilmiş, 11'i ise dış hastanelerine sevk edilmiş olup Komisyon ziyareti tarihinde Kurumda görevlendirilmiş bir dış hekimi bulunmamaktadır.

B. Ceza İnfaz Kurumunda Yapılan Gözlem ve Tespitler ile Mahpuslarla Gerçekleştirilen Görüşmeler

Heyet; koğuşlarda, iş atölyelerinde, kütüphanede ve sosyal-kültürel faaliyet alanlarında incelemeler yapmış ve mahpusları dinlemiştir.

İki katlı olan koğuşların giriş katında banyo, tuvalet, mutfak ile ortak yaşam alanı bulunmakta, üst katta ise 4'er kişilik 7 yatak odası yer almaktadır. Heyetimiz çocuk ve yetişkinlerin bulunduğu koğuşları rastgele ziyaret etmiştir. Çocuklar, Kurumda dış hekiminin olmayışı, sağlık sevklerinin geç çıkışı, koğuşlarında TV olmayışı şikâyetlerini heyetimize iletmişlerdir. Tedavi talebi olan çocuklar ile TV talepleri Kurum müdürüne iletilmiş, sağlık hizmetlerinde imkânlar ölçüsünde hizmetin sürdüğü, koğuşlara TV'nin defalarca verildiği ancak çocuklarca kırıldığı bilgileri heyetimize iletilmiştir.

Ziyaret edilen yetişkin koğuşlarında; sıcak suyun kişi başı 50 litre ile sınırlandırıldığı, dış doktoru ihtiyacı, TV kanallarının yetersizliği, spor imkânlarının yetersizliği (15 günde bir 1

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

saat), OHAL KHK'larında yer alan hükümlerin Kurum idaresince mahpuslar aleyhine uygulandığı, açık görüşlerin iki ayda bir yaptırılması, sevklerde askerden kaynaklı sorunların yaşanabildiği, kalabalık kaynaklı çeşitli sıkıntılar yaşandığı, son zamanlarda mektupların geciktiği, sosyal-kültürel haklardan sınırlı şekilde faydalanabildikleri, hastane sevklerinin zaman zaman günlerce geciktiği şikâyetleri heyetimize bildirilmiştir.

Öte yandan kütüphane imkânlarının yeterli oluşu, dışardan gelen kitaplarda sınır olmadığı, yemeklerin iyi olduğu, revire çıkma konusunda sıkıntı yaşanmadığı, odalarda da TV'leri bulunduğu ortak kullanım alanındaki TV'de izlenecek kanallar anlamında sorun yaşamadıkları gibi memnuniyet içeren bilgiler de Alt Komisyonla paylaşılmıştır.

Bununla birlikte, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü talimatı ile terör suçundan tutuklu ve hükümlü bulunanlara dışarıdan getirilen kitapların verilmemesi, bu suçlarla yargılananlar tarafından şikâyet konusu edilmiştir. Mahpusların istedikleri kitapların bedelleri emanet para hesabından karşılanarak kitaplar kendilerine temin edilmektedir. Mahpuslara hangi tür kitapların kendilerine getirilmelerine rağmen verilmediği sorulduğunda bu yayınların yasaklı olmayan edebiyat kitapları oldukları ifade edilmiştir.

İlaveten, İstanbul Kalkınma Ajansının desteklediği "Gelecek Sensin" projesi kapsamında yenilenen spor salonu, yeni inşa edilen sinema salonu ile sosyal-kültürel faaliyet alanı, hizmete açılan iş ve meslek kursları heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Çocuklar için oluşturulmuş olan sosyal-kültürel faaliyet alanında satranç, dama, play-station ve kitap okuma alanı gibi imkânlar mevcut olup, söz konusu faaliyetlerden yararlanan çocuklar da memnuniyetlerini heyetimize iletmişlerdir.

2. MALTEPE AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU İNCELEMESİ

A. Ceza İnfaz Kurumu Hakkında Bilgilendirme

Açık Ceza İnfaz Kurumu Maltepe Ceza İnfaz Kurumları kampüsü içinde yer almakta olup Kurumda 290 kişi çalışmaktadır. Ek binası ile birlikte 685 yatak kapasitesine sahip Kurumda toplam 766 hükümlü bulunmaktadır. Burada da, zaman zaman 1.000 kişiye kadar yükselen kapasite fazlası mevcut kaynaklı sorunlar yaşanabilmektedir.

Kurumda genel mutfak, çamaşırhane, ısı merkezi, ziyaretçi bekleme salonu, uzaktan eğitim sınıfı, 4 adet trafo ile 2 adet su deposu bulunmaktadır. Ayrıca İşyurdu Müdürlüğüne ait fırın atölyesi, resim atölyesi, metal atölyesi, kafeterya, restoran, kademe birimi, teknik ofis birimi, yangın tüp dolun tesisi, toner dolun tesisi, kantinler, misafirhane, terzihane, inşaat ve

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

onarım atölyesi, sera, hamaliye bulunmakta ve Anadolu Adliyesi içerisinde satış mağazası, market, otopark işletmeciliği, oto yıkama, fotokopi ve fotoğrafhane ile hizmet verilmektedir.

Çamaşırhane bölümünde 10 adet 100kg.lık yıkama-sıkma makinesi, 6 adet kurutma makinesi, 3 adet silindir ütü, 6 adet pres ütü ve 1 adet katlama makinesi bulunmakta olup saatte 1 ton çamaşır yıkanabilmektedir.

Kampüste yer alan tüm birimlere, Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan Isı Merkezinden doğalgaz sağlanmaktadır. Sıcak su da aynı sistemde bulunan kazanlar ile verilmekte olup düzenli olarak her gün 08.00-17.00 saatleri arasında odalara sıcak su imkânı sağlanmaktadır.

İçme ve kullanma suyu mevcut 2 adet toplam 5000 tonluk su deposundan sağlanmaktadır. Mahpusların talep etmesi halinde kurum kantininde de şişe suyu satılmaktadır.

Kampüste 2.500 araçlık otoparkı takiben genel ziyaretçi bekleme mahalline giriş yapılmaktadır. Ziyaretçi giriş mahallinde ziyaretçilere yönelik hizmet verecek şekilde restoran, kafeterya ve market oluşturulmuştur. Kampüste bulunan ceza infaz kurumlarına gelen ziyaretçiler öncelikle bu alana alınmakta, buradan da ziyaret yapacakları kurumun ziyaretçi bölümlerine götürülmektedir. Ziyaretçilerin yine taşıtlarla ana ziyaretçi bekleme salonuna getirilerek kampüsten ayrılmaları sağlanmaktadır.

Toplam 52 adet araç ile kurumların ulaşım ve lojistik hizmetleri yerine getirilmektedir.

Kampüs içerisine inşa edilen Dr. Lütfi Kırdar Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ek Hizmet Binası, personel ile mahpuslara hizmet vermekte olup, hastanede genel cerrahi, dâhiliye, göğüs hastalıkları, K.B.B, psikiyatri-psikoloji, radyoloji, nöroloji, üroloji branşlarının yanı sıra gelişmiş diş ünitesi ile laboratuvar, endoskopi, röntgen hizmetleri ve 3 yataklı acil yatış ünitesi bulunmaktadır.

Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumuna gelen Aile Hekimi, Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile lojmanlara da hizmet vermektedir.

Lojman içerisinde yer alan ve 05.11.2015 tarihinde Milli Eğitim Müdürlüğüne devredilen binada 3 sınıflı 75 öğrenci kapasiteli Maltepe Sevgi Anaokulu yapılmıştır. Anaokulu, 2016-2017 öğretim döneminden itibaren Maltepe Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde görev yapan personel çocukları için hizmet vermektedir.

İş Yurdu Müdürlüğüne bağlı olarak Kurumda bulunan fırın atölyesinde günlük ortalama 20.000 adet ekmek ile simit ve poğaçaya üretilmektedir. Üretilen ekmekler, kampüste bulunan ceza infaz kurumları ile Kartal H Tipi Kapalı, Ümraniye E ve T Tipi Kapalı ve Paşakapısı Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarının ekmek ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Resim atölyesinde hükümlülerce yapılan resimler İşyurdu Mağazasında ve İşyurtları Daire Başkanlığının düzenlediği sergilerde satışa sunulmaktadır. Teknik ofis birimi, yangın tüp dolum tesisi ile toner dolum tesisi, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına hizmet vermektedir.

İşyurdu Müdürlüğü bünyesinde hamaliye ve temizlik işleri kapsamında İstanbul Adliyesi, Pendik Tersanesi, Anadolu Kavağı, Kasımpaşa, Deniz Harp Okuluna toplamda 76 kişi ile hizmet verilmektedir. Kampüs içerisindeki işyurtlarında 169 kişi istihdam edilmektedir.

B. Ceza İnfaz Kurumunda Yapılan Gözlem ve Tespitler ile Mahpuslarla Gerçekleştirilen Görüşmeler

Kurumda yapılan incelemelerde özellikle tek başına hareket etmekte zorlanacak kadar yaşlı ve hasta mahkûmlar, kalan cezalarını açık cezaevi yerine elektronik kelepçe uygulaması gibi farklı infaz yöntemleriyle evlerinde çekmeyi talep etmişlerdir.

Yine, görüşülen mahkûmlar, aşırı kalabalıktan zaman zaman yemekhaneye getirilen yataklarda dahi yatıldığını heyetimize iletmişlerdir.

Yapılan inceleme ve ziyaretlerde Kurumun fiziksel şartlarında eksiklik ya da sorun tespit edilmemiştir. Mahkûmlar genel olarak idari personelden herhangi bir şikâyetle bulunmamışlardır.

VII. DEĞERLENDİRME ve SONUC

❖ Maltepe 2 No'lu Ceza İnfaz Kurumunda yapılan Alt Komisyon incelemesi, Heyetimize sunulan bilgi ve belgeler, Komisyona iletilen dilekçeler ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna periyodik olarak sunulan İstanbul Anadolu Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu Başkanlığı raporlarında yer alan hususlar değerlendirilerek aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1- Ülke genelinde yaşanan kapasite fazlası mahpus sorunu burada da yaşanmaktadır. Heyetimize iletilen şikâyetlerin büyük çoğunluğu kalabalık kaynaklıdır. Başlangıçta 440 kişi kapasiteli Kurum, odalarda bulunan 1 adet ranza 4'e çıkarılarak kapasite 1756'ya çıkarılmıştır. Mekânsal büyüklükte herhangi bir artışa gitmeksizin yatak artırımı yoluyla sağlanan bu tür "kapasite genişletme" çalışmaları, esasen niceliksel olarak belli bir kapasiteye karşılık geliyormuş gibi görünse de mahpusların başta hijyen olmak üzere, banyo-wc kullanımı, mutfak ihtiyaçları, ortak kullanım alanları, kişisel eşyaların muhafazası, boş vakitlerini değerlendirme, sosyal-kültürel imkanlardan yararlanma, ziyaretçileriyle görüşme, sağlık hizmeti alma gibi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

gerek günlük hayatlarını sürdürme gerekse de haklarından yararlanma konularında cezalarının hedeflenenden son derece uzak şartlarda infaz edildiği görülmektedir.

Ceza infaz kurumlarında kapasite üstü mahpusun *hem insan haklarına hem de ceza infaz kurumlarına, cezaevi idarelerine ve ceza adaleti sistemine karşı önemli bir sorun yarattığı* Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere sunduğu Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararında da belirtilmiştir. Komisyonumuzun önceki raporlarında da benzer sorunları olan kurumlar için yazdığı üzere, Adalet Bakanlığının gerek inceleme yapılan Maltepe 2 No'lu Ceza İnfaz Kurumu için gerekse ülke genelindeki benzer durumda olan diğer cezaevleri için ihtiyaca karşılık gelecek şekilde yeni cezaevleri yapımını hızlandırması gerekmektedir. Aksi halde işlenen bir suçta karşı infaz edilen hürriyeti bağlayıcı ceza, bu şartlarda ikinci bir ceza haline gelmekte, başlıca ilkesi ıslah olan infaz hedefleri hayata geçirilememektedir.

2- Maltepe Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumu olmasına karşılık, burada yer olmadığı için 2 No'lu L Tipi Ceza İnfaz Kurumunun bir bölümü çocuklara ayrılmıştır. Heyetimizin inceleme tarihinde burada kalan çocuk mahpus sayısı 258 gibi oldukça yüksek bir sayıdır. İnceleme sonrası Kurum idaresiyle yapılan çeşitli telefon görüşmelerinde de bu sayının sürekli arttığı bilgisi edinilmiştir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Rec (2006) 2 sayılı Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Tavsiye Kararına Ek'in çocuklarla ilgili maddeleri aşağıdaki gibidir:

“11.1. 18 yaşın altındaki çocuklar yetişkinlere ait cezaevlerinde değil, özel olarak bu amaca tahsis edilmiş kurumlarda tutulmalıdırlar.

11.2. Buna rağmen, çocuklar istisnai olarak bu tür cezaevlerinde tutuluyorsa, onların statü ve ihtiyaçlarını hesaba katan özel düzenlemeler mevcut olmalıdır.

35.1. On sekiz yaşından küçük çocukların yetişkinlere ait bir cezaevinde tutulduğu istisnai hallerde yetkililer, tüm mahpuslara sunulan hizmetlere ilaveten, toplum içindeki çocuklara sunulan sosyal, psikolojik ve eğitsel hizmetlere, dini korunmaya, eğlenceli programlara veya bunlara denk hizmetlere kurumdaki çocukların da erişimini sağlamalıdır.

35.2. Çocuk olan ve zorunlu eğitime tabi olan her mahpusun bu tür zorunlu eğitimi alması sağlanmalıdır.

35.3. Cezaevinden tahliye edilen çocuklara ilave yardımlar sağlanmalıdır.

35.4. Çocuklar, cezaevlerinde tutulmaları halinde yüksek yararlarına aykırı olmadığı sürece cezaevinin yetişkinler tarafından kullanılan bölümünden ayrı bir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

yerde muhafaza edilmelidirler.”

İstanbul Kalkınma Ajansının desteklediği “Gelecek Sensin” projesi kapsamında Kurumun çocuklar için sağladığı fiziksel imkânlar oldukça iyileştirilmiş durumdadır. Yine de bu imkânların ödül çerçevesinde kullanıldığı ve çocuk sayısının fazlalığı düşünüldüğünde çocuk cezaevleri ve eğitimevlerine kıyasla buradaki şartların yetersiz olduğu ve personel sayısının ihtiyaca karşılık gelmediği açıktır. Cezaevi idaresi çocukları, imkânları dâhilinde en iyi şekilde ceza infaz ilkeleri doğrultusunda barındırsa da suça sürüklenmiş çocukların ıslah edilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla bu sorunun dikkate alınması, yukarıda da yinelenen uluslararası standartlara uygun olacak şekilde imkânların yenilenmesi veyahut yeni çocuk cezaevi/eğitimevi inşa edilmesi gerekmektedir.

3- Kurumdaki infaz koruma memuru sayısı yetersizdir. Hâlihazırda personelin mahpuslara oranı 1/10 olarak tespit edilmiştir. Özellikle cezaevinin gittikçe kalabalıklaşan mahpus sayısı dikkate alındığında, mevcut infaz koruma memurları için iş yükü artışı yanında, sağlanan hizmetin de kalitesinin düşeceği açıktır. Her ne kadar İstanbul Anadolu Yakası içerisinde bulunan ceza infaz kurumlarından atamalarla personel ihtiyacına cevap verilmeye çalışılmakta ise de soruna kalıcı bir çözüm getirilmesi beklenmektedir.

4- Yapılan görüşmelerde mahpuslar genel olarak cezaevi idaresinden memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Heyetimize iletilen sorunların büyük çoğunluğu kalabalık kaynaklıdır. Öte yandan Komisyonumuza ziyaret sırasında iletilen ve Kurum idaresi ile gerekli iletişimin kurulmamasından kaynaklanan bireysel sorunlar da not alınmış ve Komisyonumuzca takip edilerek çözümlenmiştir.

5- Sıcak su sınırlaması dolayısıyla yaşanan mağduriyet Heyetimize sıklıkla ifade edilmiştir. Sıcak su saatleri ve miktarı konusundaki şikâyetlerin giderilmesi için sürenin imkânlar dâhilinde artırılması yerinde olacaktır.

6- 5275 sayılı Kanun’un 62. maddesi² uyarınca Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü talimatı ile terör suçundan tutuklu ve hükümlü bulunanlara dışarıdan kendilerine getirilen kitaplar verilmemektedir. Bunun yerine mahpusların talep ettikleri kitaplar emanet para

² (1) Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir. (2) Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz. (3) Kurum güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

hesaplarından karşılanarak kendilerine temin edilmektedir. Maddede “Kurum güvenliğini tehlikeye düşüren yayın” ibaresi yer alsa da, Alt Komisyona iletilen şikâyetlerde bu yayınların yasaklı olmayan edebiyat kitapları oldukları ifade edilmiştir. Sözkonusu kitapların bu kategoride değerlendirilmesi uygun olmayacağından kanaatle bu uygulamanın yeniden gözden geçirilmesinde fayda bulunmaktadır.

❖ Maltepe Açık Ceza İnfaz Kurumunda yapılan Alt Komisyon incelemesi, Heyetimize sunulan bilgi ve belgeler ile birlikte değerlendirilmiş olup aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1- Maltepe 2 No’lu L Tipi Ceza İnfaz Kurumunda karşılaşılan kapasite fazlası sorun burada da karşımıza çıkmaktadır. Kurum, kapasitesinin üzerinde mahkûm barındırmakta, personel sayısı ihtiyaca karşılık gelmemektedir. Adalet Bakanlığının ceza infaz kurumları inşasına hız vermesi ile personel ihtiyacını karşılaması aciliyet taşımaktadır.

2- Cezaevinde bulunan iş yurtlarının fiziksel imkânları ve çalışma şartları memnuniyet vericidir. Adalet Bakanlığı’nın önemli değer üreten yerler haline gelmiş iş yurtlarının mevcut imkân ve şartlarını daha da artırarak gelişme sağlaması ekonomik ve toplumsal olarak önem arz etmektedir.

3- Diğer yandan, kapasite fazlası mahkûm sorununu da azaltmak ve mahpusların mağduriyetini önlemek amacıyla belli suç türleri için kapalı ceza infaz kurumundan açık ceza infaz kurumuna ayrılmak yerine mahkûmlara doğrudan denetimli serbestlik tedbirlerinin uygulaması konusunda bir mevzuat değişikliği düşünülebilir. İlâveten, ağır hastalık, engellilik ve kocama dolayısıyla daha fazla sayıda mahkûmun denetimli serbestlik tedbirinden yararlanması için gerekli şartların düzenlenmesi de değerlendirilebilir.

4- Yine, ceza infaz mevzuatında düzenlenen “hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi” uygulamasının şartlarının genişletilmesi de dikkate alınmalıdır. Zira cezaevleri ortamında ağır hasta, yaşlı ve engelli mahpusların bakımı gerek bu kimselerin günlük hayatlarını sürdürmeleri gerekse de cezaevi idarelerine personel, sağlık hizmeti vs. gibi yüklediği sorumluluk bakımından oldukça maliyetlidir.

5- İstanbul Anadolu Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu Başkanlığının Komisyonumuza ilettiği 26.5.2017 tarihli raporda yer alan,

- *Sigara içmeyen mahkûmların muhtelif yerlerde dumana maruz kalmaması için gereken önlemin alınması gerekmektedir,*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Nitelikli personel ihtiyacı (sosyolog, mutfak personeli, ısı merkezi personeli) bulunmaktadır,
- Hücre koğuğu olmadığından gerektiğinde mahkûmlar kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmektedir,
- Mahkûmların cinsel yönelimine göre özel açık cezaevi yapılması gerekmektedir,
- Spor salonu ya da oyun alanı olmadığından bahçeye basketbol/voleybol sahası yapılmalıdır,
- Çamaşırhane tekrar işler duruma getirilmelidir,
- Atölyelerdeki makine eksiklikleri giderilmelidir,
- Mahkûmların psikolojik durumlarının incelenerek gereken destek sağlanmalıdır,

tespit ve önerilerinin de Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne dikkate alınması faydalı olacaktır.

Komasyon raporlarına, <http://www.tbmm.gov.tr/komasyon/insanhaklari/index.htm> adresinden ulaşabilirsiniz.

Adres: TBMM İnsan Haklarını İnceleme komisyonu 06543 Bakanlıklar-ANKARA
Tel: 0 312 420 54 06 - 420 54 00 **Faks:** 0 312 420 54 92
e-posta: insanhaklari@tbmm.gov.tr